

Na 'Heathrow': gevolgen van een vrijdelde aanslag

Een vrijdelde plot: een grote groep terroristen wilde met behulp van vloeibare explosieven een tiental vliegtuigen vol passagiers tussen het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten laten neerstorten. Niet allemaal tegelijkertijd, maar achtereenvolgend in golven. Honderden mensen zouden daarbij het leven hebben gelaten. Intensief en langdurig onderzoek door veiligheidsdiensten wist deze potentiële ramp te voorkomen. Maar wat betekent deze bijna-aanslag voor de toekomst?

Terrorismedeskundigen zijn het erover eens dat het niet om een volslagen nieuw fenomeen gaat, noch om een echte verrassingsaanval. Sinds '11 september' wordt rekening gehouden met een vergelijkbare aanslag. Ook het gebruik van vloeibare explosieven is niet nieuw. Sterker nog, het hele plan lijkt een kopie te zijn van een eerdere poging in Zuid-Oost Azië: het Bojinka plot uit 1995, waarbij ook een tiental grote vliegtuigen met behulp van vloeibare explosieven zou worden neergehaald. Het plot staat goed gedocumenteerd op Internet, inclusief de fouten die zijn gemaakt en waardoor de aanslag toen mislukt is. Een ideale leerschool dus, voor de terrorist maar ook voor de terreurbestrijder.

Wat zijn de consequenties van deze gebeurtenissen voor terreurbestrijding en crisisbeheersing?

Buiten kijf staat dat de luchtvaart een populair doelwit blijft. De mogelijkheid tot het maken van massale aantallen slachtoffers is daarbij natuurlijk doorslaggevend. Maar ook de wereldwijde negatieve economische effecten die zelfs een mislukte aanslag hebben, zorgen ervoor dat een terrorist de luchtvaart, indien mogelijk, zal prefereren boven andere potentiële doelwitten. Op korte termijn kunnen strengere veiligheidsmaatregelen voor de luchtvaart worden verwacht, met dien overeenkomstige overlast voor reizigers en consequenties voor de luchtvaartindustrie en de economie als geheel.

Voor de toekomst liggen de nodige uitdagingen open voor terreurbestrijders en crisisbeheersers, vooral doordat de complexiteit van detectie en bestrijding toeneemt. Hierbij spelen twee belangrijke vraagstukken een rol. Allereerst is daar het feit dat terroristen steeds op zoek zijn naar de zwakke plekken in het systeem. En hoe strenger de controles worden, des te creatiever wordt de terrorist. Het wordt daarom steeds belangrijker dat terreurbestrijders contextueel denken, verbanden leggen en combinaties van factoren juist interpreteren. Dit vereist een investering in zowel de mensen die belast zijn met opsporing, als ook in het gehele systeem van organisaties en actoren die op enigerlei wijze informatie kunnen hebben over (plegers van) terroristische activiteiten. Het tweede vraagstuk is het dilemma van het juiste moment van ingrijpen: waar het de inlichtingendiensten erom gaat een aanslag te voorkomen, gaat het de politie er juist om de daders te pakken en liefst veroordeeld te krijgen. Het is een dunne lijn tussen vroeg genoeg ingrijpen zonder de informatiepositie teveel te schaden en nét te laat ingrijpen.

Gelukkig vallen er veel positieve lessen uit de vrijdelde aanslagen te trekken. De eerste is dat Internet niet langer een medium is dat vooral de terroristen kansen biedt. De Britse inlichtingendiensten hebben juist via Internet de

signalen opgepikt die erop duiden dat hun verdachten zich opmaakten voor de uitvoeringsfase van hun plannen. Verder heeft 'Heathrow' aangetoond dat er voldoende draagvlak is onder de bevolking voor draconische

Gelukkig vallen er veel positieve lessen uit de vrijdelde aanslagen te trekken.

maatregelen: de meeste reizigers lieten alles gelaten over zich heenkomen en waren blij dat de Britse overheid zo serieus met hun veiligheid om is gegaan. Goede communicatie met het publiek en leiderschapskwaliteit van bestuurders zijn voor het behoud van draagvlak op langere termijn cruciaal. De Britten hebben in Europa verreweg de meeste ervaring op dit terrein. Gelukkig hebben veel Nederlandse professionals uit de crisisbeheersing en terreurbestrijding juist in het Verenigd Koninkrijk hun licht opgestoken.

Roos Toxopeus (MA),

Research & Training Fellow Clingendael Security & Conflict Programme, Instituut Clingendael

Nieuwe antiterreureenheid gepresenteerd

Met de oprichting van de Dienst Speciale Interventies (DSI) is Nederland weer beter voorbereid op terroristische of andere gewelddadige acties. Dat zei minister Remkes maandag 14 augustus in Driebergen ter gelegenheid van officiële presentatie. De DSI valt als dienst binnen de organisatie van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) en heeft tot taak onder alle omstandigheden verdachten van terroristische misdrijven of grof geweld aan te houden, tegen te houden of in het uiterste geval uit te schakelen. Remkes: 'Met de speciale dienst gaan het leger en de landelijke politiediensten voor het eerst samen een interventie-eenheid vormen, die zal worden ingezet bij antiterreuracties en tegen de zware misdaad.'

De DSI maakt daarnaast samen met de Unit Interventie van het korps Mariniers en de Arrestatie en Ondersteuningseenheden (AOE'n) van de politie en de Koninklijke Marechaussee, deel uit van het stelsel van speciale eenheden. De DSI is een overkoepelende eenheid binnen het stelsel; wanneer één of meer speciale eenheden daadwerkelijk worden ingezet voor terrorismebestrijding of de aanpak van grof geweld, gebeurt dat onder de vlag van de DSI en voert het hoofd van de DSI het bevel. De besluitvorming over de inzet van de DSI is vereenvoudigd. Over de inzet gaan niet langer drie ministers, maar slechts nog één: de minister van Justitie.